

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор
Національної академії
внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

Руслан СЕРБИН

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Борисюк Юлії Борисівни «Адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 26 вересня 2023 року, протокол № 20

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедри адміністративного права та процесу Національної академії внутрішніх справ від 24 березня 2026 року № 16

Присутні:

проректор, доктор юридичних наук, професор Запотоцький А.П. (*науковий керівник*);

кафедра адміністративного права та процесу: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Доценко О.С. (*головуючий*); професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Пастух І.Д. (*рецензент*); доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Лукашенко А.А.; професор кафедри, доктор політичних наук, професор Співак М.В.

кафедра адміністративно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології: т.в.о. завідувача кафедри, доктор наук з державного управління, професор Терент'єва А.В., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Бухтіярова І.Г.

кафедра поліцейської діяльності: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, професор Братель С.Г., професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Золотарьова Н.І.

кафедра тактичної підготовки навчально-наукового інституту поліцейської діяльності: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Кобзар О.Ф.

відділ організації наукової діяльності: головний науковий співробітник, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Плугатар Т.А. (рецензент); старший науковий співробітник, кандидат юридичних наук, старший дослідник Бондар С.В.

Були присутні 7 докторів наук та 5 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта заочної форми навчання кафедри адміністративного права та процесу Національної академії внутрішніх справ Борисюк Юлії Борисівни «Адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо її рекомендації для попереднього розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Слухали:

Аспірантку Борисюк Юлію Борисівну про результати дисертаційного дослідження. У доповіді було обґрунтовано насамперед актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет, об'єкт та методи дослідження, здобувач довів до присутніх структуру роботи та основні її положення, сформульовано та обґрунтовано наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена тим, що після набуття Україною незалежності інститут приватизації, попри прогнози скептиків, помітно утверджується і навіть в умовах війни сприяє розширенню залучення внутрішніх та іноземних інвестицій, підвищенню ефективності управління державними й комунальними активами через модернізацію та розвиток високотехнологічних підприємств, зокрема зміцненню обороноздатності країни.

Приватизація забезпечує мобілізацію ресурсів для відновлення інфраструктури в центрі й регіонах, є джерелом оперативних бюджетних надходжень. Згідно з даними офіційної статистики, 2024 року завдяки прозорим електронним аукціонам продано 389 об'єктів. До загального фонду державного бюджету від приватизації державного й комунального майна та інших надходжень, безпосередньо пов'язаних із процесом приватизації, перераховано 9,9 млрд грн, натомість 2023 року цей показник становив 3,2 млрд грн.

Приватизаційний процес реалізується через систему нормативно-правових актів різного рівня, управлінських рішень й інструментів контролю, що в комплексі формують особливий режим адміністративно-правового регулювання, адже саме норми адміністративного права забезпечують організацію публічного управління в цій сфері, визначають повноваження органів виконавчої влади, встановлюють процедури нагляду та контролю, а

також механізми притягнення до юридичної відповідальності за порушення встановлених правил.

З огляду на декриміналізацію (2011) і встановлення адміністративної відповідальності за недотримання особою обов'язкових умов щодо приватизації державного, комунального майна або підприємств та їх подальшого використання (ст. 166-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення, далі – КУпАП), у правозастосовній практиці постає чимало проблемних питань у контексті застосування норм матеріального та процесуального права під час захисту публічного інтересу, забезпечення законності, прозорості й підзвітності процесу відчуження та використання державного/комунального майна, для вирішення яких необхідно здійснити окреме цільове дослідження.

Мета дисертаційного дослідження полягає в теоретичному узагальненні та розв'язанні науково-прикладного завдання з удосконалення засад адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна.

Для досягнення цієї мети поставлено такі основні завдання:

- визначити поняття та ознаки приватизації державного і комунального майна в Україні, стан розроблення зазначеної проблематики в національній правовій доктрині;

- охарактеризувати правові основи, ознаки та принципи адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного й комунального майна;

- виокремити й запропонувати варіанти імплементації найкращого зарубіжного досвіду правового закріплення та застосування інституту юридичної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного і комунального майна;

- визначити та охарактеризувати об'єктивні й суб'єктивні ознаки юридичних складів адміністративних правопорушень у сфері приватизації державного і комунального майна;

- окреслити зміст і порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері приватизації державного та комунального майна;

- встановити процесуальну специфіку накладання адміністративних стягнень за порушення у сфері приватизації;

- розробити рекомендації з удосконалення інституту адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного й комунального майна.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері приватизації державного та комунального майна.

Предмет дослідження – адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна.

Для досягнення поставленої мети та виконання обумовлених нею завдань використано такі загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації поставлено й виконано важливе науково-прикладне завдання з удосконалення засад адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації

державного та комунального майна з обґрунтуванням пропозицій та рекомендацій правового, організаційного і практичного спрямування. Найсуттєвішими з них є такі положення:

у перше:

– охарактеризовано правові ознаки адміністративної відповідальності у сфері приватизації державного та комунального майна як виду юридичної відповідальності, зокрема: реалізується як інструмент публічного управління, що забезпечує визначення і дотримання прозорих процедур приватизації; інтегрована в систему публічного адміністрування через повноваження органів, які формують, реалізують і контролюють приватизаційну політику; є засобом забезпечення законності процедур, стандартів і підзвітності під час прийняття управлінських рішень щодо відчуження державного й комунального майна; настає за вчинення адміністративних правопорушень, які посягають на встановлений порядок приватизації, права й інтереси держави, територіальних громад та інвесторів (перелік таких правопорушень і відповідних санкцій міститься в КУпАП та спеціальних законодавчих актах); є засобом захисту міжгалузевих комплексних правовідносин, що виникають у процесі приватизації майна; адміністративні стягнення (переважно штраф) можуть бути застосовані до фізичних (громадяни, посадові особи) і юридичних осіб (їх службових/посадових осіб), спрямовані на захист і відновлення публічного інтересу; у розгляді справ можуть брати участь державні й недержавні контролюючі суб'єкти (їх представники); часто збігається за часом із завершенням контрольно-наглядових заходів уповноважених органів;

– науково доведено доцільність коригування законодавчого визначення адміністративних правопорушень у сфері приватизації, зокрема шляхом уточнення формулювання назви глави 12 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, приватизації, в галузі фінансів і підприємницькій діяльності»; доповнення глави 15 КУпАП посиленням на адміністративні проступки, що передбачають випадки недопущення працівників органів приватизації до проведення ними перевірки дотримання умов договору купівлі-продажу державного або комунального майна, порушення вимог щодо своєчасного подання достовірної інформації про об'єкти приватизації, які підлягають продажу;

– запропоновано доповнити перелік адміністративних стягнень за правопорушення у сфері приватизації (зокрема посиленням на позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю, обмеження права на участь у приватизаційних аукціонах тощо);

удосконалено:

– поняття приватизації державного та комунального майна як урегульованого нормами публічного і приватного права порядку передачі уповноваженими суб'єктами (органами приватизації) на підставі адміністративного акта ненормативного характеру майна, що знаходиться в державній або комунальній власності, у власність законодавчо визначеного кола фізичних і (або) юридичних осіб (покупців), з дотриманням встановлених законодавством про приватизацію принципів, процедур та форм з метою

забезпечення публічного інтересу й подальшим контролем з боку суб'єктів владних повноважень за виконанням покупцями умов договорів купівлі-продажу, порушення яких тягне юридичну відповідальність;

– зміст об'єктивних і суб'єктивних ознак складу адміністративних правопорушень, передбачених ст. 166-14 КУпАП (об'єктивні ознаки: їх можуть вчиняти у формі дії чи бездіяльності; більшість із них передбачають альтернативні дії, що мають тривалий або продовжуваний характер; юридично значущими способами є подання неправдивих відомостей, недотримання вимог й обов'язкових умов приватизації, недопущення та перешкоджання перевіркам; із суб'єктивної сторони – суб'єктивні ознаки: спеціальний суб'єкт, яким можуть бути фізичні особи, зокрема посадові особи й іноземці, а саме потенційні покупці, покупці, підприємства, на балансі яких знаходяться об'єкти приватизації, керівники приватизованих підприємств; умисна або необережна форми вини;

дістало подальший розвиток:

– пропозиції щодо впорядкування переліку правопорушень у сфері приватизації (порушення процедур прозорості та конкуренції; недотримання умов договорів купівлі-продажу; порушення прав працівників і кредиторів приватизованих підприємств; незаконне відчуження об'єктів, що не підлягають приватизації, а також пов'язані із приватизаційними процесами споріднені діяння, що тягнуть адміністративну відповідальність) і санкцій за їх учинення шляхом розміщення відповідних норм виключно в КУпАП;

– аргументація доцільності використання в національному правовому полі досвіду адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері приватизації державного та комунального майна в країнах з розвинутою та перехідною економікою, зокрема щодо: створення незалежного органу контролю за приватизацією із широкими повноваженнями щодо аудиту, перевірок, розслідувань; правових механізмів забезпечення прозорості інформації про етапи приватизації із широким доступом громадськості до даних про угоди, учасників, умови; упровадження автоматизованого моніторингу виконання зобов'язань покупців; посилення санкцій за порушення процедур приватизації як для покупців, так і для посадовців уповноважених інституцій;

– наукове бачення заходів удосконалення адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації шляхом деталізації юридичних складів адміністративних правопорушень із внесенням змін до ст. 166-14 КУпАП; диференціації санкцій залежно від тяжкості порушення, розміру завданої шкоди, повторності, умислу, статусу суб'єкта; включення до переліку стягнень за порушення у сфері приватизації позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю, зокрема обмеження права на участь у приватизаційних аукціонах, анулювання результатів аукціону в разі встановлення порушень.

Основні теоретичні висновки та практичні рекомендації, що містяться в дисертації, викладено в семи наукових публікаціях, зокрема трьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, трьох тезах доповідей і наукових повідомлень на конференціях, а також методичних рекомендаціях.

Після закінчення доповіді здобувачу присутніми були поставлені наступні питання:

Пастух І.Д.: Як ви розумієте приватизацію державного та комунального? Що ви можете віднести до ознак?

Відповідь: Дякую за запитання. Приватизацію державного та комунального майна визначено як урегульований нормами галузей публічного та приватного права порядок передачі уповноваженими суб'єктами (органами приватизації) на підставі адміністративного акта ненормативного характеру майна, що знаходиться в державній або комунальній власності, у власність законодавчо обмеженого кола фізичних і (або) юридичних осіб (покупців), з дотриманням встановлених законодавством про приватизацію принципів, процедур та форм з метою забезпечення публічного інтересу й подальшим контролем з боку суб'єктів владних повноважень за виконанням покупцями умов договорів купівлі-продажу, за порушення яких передбачено юридичну відповідальність.

До основних ознак приватизації державного і комунального майна віднесено: її суб'єктний склад; особливий процедурний характер взаємодії суб'єктів у вигляді складної системи публічного управління; специфіку об'єктів приватизації; особливості механізмів приватизації; контроль з боку публічної адміністрації та відповідальність за порушення порядку приватизації; публічно-правові завдання приватизації; дотримання принципів приватизації.

Доценко О. С.: Що становить емпіричну базу вашого дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання. Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані й матеріали, а також узагальнення результатів анкетування 244 респондентів щодо проблем адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації в Україні (96 державних службовців Фонду державного майна України (ФДМУ), 103 працівники Національної поліції України, 45 громадян – учасників приватизаційного процесу); аналітичні звіти Фонду державного майна України, дані судової статистики, практика розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері приватизації. Під час підготовки дисертації використано також досвід роботи автора в профільних державних інституціях України.

Братель С. Г. Чи запропоновано вами внесення змін й доповнення до законів щодо предмету вашого дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання. На основі здійсненого дослідження, нами запропоновано внести зміни й доповнення до таких законів України:

– до Кодексу України про адміністративні правопорушення: щодо строків накладення адміністративних стягнень, доповнивши ч. 7 ст. 38 після слів «статті 164-14» словами «статтею 164-14»; посилення відповідальності за вчинення правопорушень, передбачених ст. 166-14 КУпАП;

– до Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна»: щодо виключення положень ч. 2 ст. 29 Закону про те, що «посадові особи органів приватизації, інших органів виконавчої влади несуть кримінальну, адміністративну, матеріальну та дисциплінарну відповідальність за порушення законодавства про приватизацію»; в абз. 6 ч. 5 с. 29 Закону після слів

«працівників органів приватизації» додати слова «на об'єкти приватизації»; ч. 3 ст. 29 викласти в такій редакції: «Штрафи стягуються з винних осіб за рішенням суду в порядку, передбаченому Кодексом України про адміністративні правопорушення». За напрямками регулювання земельних відносин: акти щодо охорони земель від деградації, ерозії, забруднення; акти щодо відновлення та рекультивации земель; акти щодо раціонального використання земельних ресурсів; акти щодо моніторингу, оцінки та кадастрового обліку земель; акти щодо економічного стимулювання охорони земель.

Кобзар О.Ф.: Чи запропоновано вами таку дефініцію поняття як адміністративна відповідальність у сфері приватизації державного та комунального майна?

Відповідь: Дякую за запитання. Адміністративна відповідальність у сфері приватизації державного та комунального майна – це вид адміністративної відповідальності, інструмент публічного управління, що застосовують суди у взаємодії з контролюючими й іншими правоохоронними органами для притягнення фізичних і юридичних осіб (їх посадових осіб) до відповідальності за порушення приватизаційних процедур з метою захисту публічного інтересу, забезпечення законності, прозорості й підзвітності процесу відчуження та використання державного і комунального майна. Вона має такі ознаки: реалізується як інструмент публічного управління, що забезпечує дотримання процедур приватизації; інтегрована в систему публічного адміністрування у сфері приватизації через повноваження органів, які формують, реалізують і контролюють приватизаційну політику; є засобом забезпечення законності процедур, стандартів прозорості та підзвітності під час прийняття управлінських рішень щодо відчуження державного й комунального майна; настає за вчинення адміністративних правопорушень, які посягають на встановлений порядок приватизації, права й інтереси держави, територіальних громад, покупців; є механізмом захисту міжгалузевих комплексних правовідносин, що виникають у процесі приватизації майна; адміністративні стягнення у сфері приватизації спрямовані на покарання винних осіб і відновлення публічного інтересу; розгляд справ про порушення у сфері приватизації здійснюють суди; у деяких процедурах участь можуть мати й державні та недержавні контролюючі суб'єкти; здебільшого є наслідком проведених контрольних-наглядних заходів органів приватизації; перелік правопорушень і санкцій міститься в КУпАП та спеціальних актах у сфері приватизації; до відповідальності можуть бути притягнуті як фізичні особи (громадяни, посадові особи), так і юридичні особи (їх посадові особи); спеціальний порядок застосування стягнень (адміністративні процедури КУпАП і спеціальних законів).

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається науковому керівнику.

Науковий керівник, доктор юридичних наук, професор Запотоцький А.П., який зазначив, що дослідження Борисюк Юлії Борисівни на тему «Адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна» є вкрай актуальним, оскільки, окремі

питання спектру адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного й комунального майна досі залишаються дискусійними, а в науці адміністративного права не запропоновано комплексного бачення змісту об'єктивних і суб'єктивних ознак адміністративних правопорушень, особливостей їх юридичного складу, провадження у справах відповідної категорії та застосування заходів адміністративного реагування.

Індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план Борисюк Юлія Борисівна виконала у повному обсязі.

Дисертаційне дослідження реалізовано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року (Указ Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021) і відповідає тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства внутрішніх справ України на 2025–2029 роки (наказ МВС України від 21 травня 2024 року № 326) й основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2025–2029 роки (рішення Вченої ради від 24 грудня 2024 року, протокол № 25).

Дисертантка має достатній загальний рівень розвитку, професійно та грамотно володіє інструментарієм дослідження. Основні результати дисертаційного дослідження викладено у трьох статтях, які опубліковано в наукових фахових виданнях України, чотирьох тезах доповідей і наукових повідомлень на конференціях, а також методичних рекомендаціях.

Зміст дисертації відповідає заявленій дисертанткою науковій спеціальності. Дисертація є самостійною, завершеною роботою. Дослідження викладено зрозумілою, юридично і літературно грамотною мовою. Оформлення дисертації відповідає встановленим МОН України вимогам.

Загалом дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка – Борисюк Юлія Борисівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Вважаю, що дисертаційну роботу можна представити до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього було надано слово **рецензентам** роботи:

Доктор юридичних наук, професор Пастух І.Д. зазначив, що підготовлене Борисюк Ю.Б. дисертаційне дослідження виконано якісно та на високому науковому рівні. Основні результати дослідження автора достатньою мірою обґрунтовані в опублікованих наукових працях, їх наукова достовірність не викликає сумнівів, оскільки вони отримані в результаті аналітичної роботи.

Мета дисертаційного дослідження полягає в теоретичному узагальненні та розв'язанні науково-прикладного завдання з удосконалення засад

адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації поставлено й виконано важливе науково-прикладне завдання з удосконалення засад адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна з обґрунтуванням пропозицій та рекомендацій правового, організаційного і практичного спрямування.

У дисертації автором поставлено та вирішено низку важливих завдань, а саме: визначено поняття та ознаки приватизації державного і комунального майна в Україні, окреслено стан розроблення зазначеної проблематики в національній правовій доктрині; охарактеризовано правові основи, ознаки та принципи адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного й комунального майна; виокремлено й запропоновано варіанти імплементації найкращого зарубіжного досвіду правового закріплення та застосування інституту юридичної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного і комунального майна; визначено та охарактеризовано об'єктивні й суб'єктивні ознаки юридичних складів адміністративних правопорушень у сфері приватизації державного і комунального майна; окреслено зміст і порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері приватизації державного та комунального майна; встановлено процесуальну специфіку накладання адміністративних стягнень за порушення у сфері приватизації; розроблено рекомендації з удосконалення інституту адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного й комунального майна.

Відтак, автором здійснено значний обсяг роботи. У дослідженні вдало, послідовно та логічно викладено і розкрито головні питання, зазначені у змісті. Все це дає підстави вважати, що мета дослідження досягнута, а його завдання реалізовані.

Все вищенаведене свідчить про те, що дисертаційне дослідження є завершеним, виконане самостійно та відповідає вимогам, які висуваються для подібного виду наукових праць.

В цілому, як свідчить зміст роботи, до захисту подано завершене наукове дослідження, яке містить низку наукових положень, що у своїй сукупності роблять значний внесок у наукову теорію та правозастосовну діяльність. Загальна оцінка роботи є позитивною, дисертація може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Плугатар Т.А. зазначила, що актуальність дисертаційної роботи Борисюк Ю.Б. не викликає сумнівів і полягає у тому, що у після набуття Україною незалежності, інститут приватизації, попри прогнози скептиків, помітно утверджується і навіть в умовах війни сприяє розширенню залучення внутрішніх та іноземних інвестицій, підвищенню ефективності управління державними й комунальними активами через модернізацію та розвиток високотехнологічних підприємств, зокрема зміцненню обороноздатності країни.

Як слушно зазначає авторка, приватизація забезпечує мобілізацію ресурсів для відновлення інфраструктури в центрі й регіонах, є джерелом оперативних бюджетних надходжень. Як свідчить офіційна статистика 2024 року, завдяки прозорим електронним аукціонам продано 389 об'єктів. До загального фонду державного бюджету від приватизації державного й комунального майна та інших надходжень, безпосередньо пов'язаних із процесом приватизації, перераховано 9,9 млрд грн, натомість 2023 року цей показник становив 3,2 млрд грн.

Мета дисертаційного дослідження полягає в теоретичному узагальненні та розв'язанні науково-прикладного завдання з удосконалення засад адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері приватизації державного та комунального майна.

Предмет дослідження – адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна.

Для досягнення поставленої мети та виконання обумовлених нею завдань використано такі загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: історико-правовий; логіко-семантичний; системний; аналізу та синтезу; порівняльно-правовий; соціологічний (анкетування, спостереження); статистичний.

Проведений аналіз кваліфікаційної наукової праці дозволяє стверджувати, що сформульовані висновки та пропозиції є достатньо аргументовані та оригінальні, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці. Питання, які розглядаються в кваліфікаційній науковій праці, автором розкриті на високому методологічному рівні.

Таким чином, дисертація Борисюк Юлії Борисівни «Адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна», виконана на високому рівні та відповідає вимогам МОН України, що ставляться до дисертацій та може бути рекомендована до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

доктор юридичних наук, професор Доценко О.С.; доктор юридичних наук, професор Пастух І.Д.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Лукашенко А.А.; професор кафедри, доктор політичних наук, професор Співак М.В., доктор наук з державного управління, професор Терент'єва А.В., доктор юридичних наук, професор Стрельченко О.Г.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Бухтіярова І.Г. кандидат юридичних наук, професор Братель С.Г., доктор юридичних наук, професор Золотарьова Н.І. доктор юридичних наук, професор Кобзар О.Ф. кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Плугатар Т.А.; кандидат юридичних наук, старший дослідник Бондар С.В.

Борисюк Юлія Борисівна висловила виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку її дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприяли вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції її подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів щодо дисертації Борисюк Юлії Борисівни «Адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна»

Дисертація Борисюк Юлії Борисівни «Адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Після набуття Україною незалежності інститут приватизації, попри прогнози скептиків, помітно утверджується і навіть в умовах війни сприяє розширенню залучення внутрішніх та іноземних інвестицій, підвищенню ефективності управління державними й комунальними активами через модернізацію та розвиток високотехнологічних підприємств, зокрема зміцненню обороноздатності країни.

Приватизація забезпечує мобілізацію ресурсів для відновлення інфраструктури в центрі й регіонах, є джерелом оперативних бюджетних надходжень. Згідно з даними офіційної статистики, 2024 року завдяки прозорим електронним аукціонам продано 389 об'єктів. До загального фонду державного бюджету від приватизації державного й комунального майна та інших надходжень, безпосередньо пов'язаних із процесом приватизації, перераховано 9,9 млрд грн, натомість 2023 року цей показник становив 3,2 млрд грн.

Приватизаційний процес реалізується через систему нормативно-правових актів різного рівня, управлінських рішень й інструментів контролю, що в комплексі формують особливий режим адміністративно-правового регулювання, адже саме норми адміністративного права забезпечують організацію публічного управління в цій сфері, визначають повноваження органів виконавчої влади, встановлюють процедури нагляду та контролю, а також механізми притягнення до юридичної відповідальності за порушення встановлених правил.

З огляду на декриміналізацію (2011) і встановлення адміністративної відповідальності за недотримання особою обов'язкових умов щодо приватизації державного, комунального майна або підприємств та їх подальшого використання (ст. 166-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення, далі – КУпАП), у правозастосовній практиці постає чимало проблемних питань у контексті застосування норм матеріального та процесуального права під час

захисту публічного інтересу, забезпечення законності, прозорості й підзвітності процесу відчуження та використання державного/комунального майна, для вирішення яких необхідно здійснити окреме цільове дослідження.

Теоретичні засади адміністративної відповідальності, зокрема у сфері господарської та фінансової діяльності, у різні часи досліджували провідні українські й іноземні вчені-адміністративісти, зокрема: В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, В. М. Бевзенко, Ю. П. Битяк, Н. П. Бортник, В. В. Галуцько, І. П. Голосніченко, Т. О. Гуржій, Є. В. Додін, О. С. Доценко, О. Ю. Дрозд, Д. І. Йосифович, Р. А. Калюжний, Л. В. Коваль, М. В. Ковалів, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, М. В. Лошицький, В. І. Олефір, О. І. Остапенко, І. Д. Пастух, І. М. Пахомов, С. В. Петков, В. Д. Сущенко, М. М. Тищенко, В. О. Шамрай, Е. Шмідт-Ассманн та ін.

Проблеми адміністративно-правового регулювання у сфері приватизації розглядали на рівні монографічних праць також представники правової та економічної галузей науки: О. В. Задорожний, А. М. Куліш, І. В. Миронець, В. Л. Пількевич, Г. В. Подоляко, М. О. Писаренко, М. М. Потіп, К. Р. Резворович, О. Г. Розгон, Б. М. Семенко, О. В. Стукаленко, О. В. Сугак, Ю. В. Тарасюк, В. О. Хлівний та ін. Результати їхніх досліджень мають важливе наукове і практичне значення. Водночас окремі питання спектру адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного й комунального майна досі залишаються дискусійними, а в науці адміністративного права не запропоновано комплексного бачення змісту об'єктивних і суб'єктивних ознак адміністративних правопорушень, особливостей їх юридичного складу, провадження у справах відповідної категорії та застосування заходів адміністративного реагування. Зазначені обставини й зумовили обрання цієї теми для дисертаційного дослідження, визначили його об'єкт і предмет.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження реалізовано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року (Указ Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021) і відповідає тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства внутрішніх справ України на 2025–2029 роки (наказ МВС України від 21 травня 2024 року № 326) й основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2025–2029 роки (рішення Вченої ради від 24 грудня 2024 року, протокол № 25).

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ 26 вересня 2023 року (протокол № 20).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в теоретичному узагальненні та розв'язанні науково-прикладного завдання з удосконалення засад адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна.

Для досягнення цієї мети поставлено такі основні завдання:

- визначити поняття та ознаки приватизації державного і комунального майна в Україні, стан розроблення зазначеної проблематики в національній правовій доктрині;
- охарактеризувати правові основи, ознаки та принципи адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного й комунального майна;
- виокремити й запропонувати варіанти імплементації найкращого зарубіжного досвіду правового закріплення та застосування інституту юридичної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного і комунального майна;
- визначити та схарактеризувати об'єктивні й суб'єктивні ознаки юридичних складів адміністративних правопорушень у сфері приватизації державного і комунального майна;
- окреслити зміст і порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері приватизації державного та комунального майна;
- встановити процесуальну специфіку накладання адміністративних стягнень за порушення у сфері приватизації;
- розробити рекомендації з удосконалення інституту адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного й комунального майна.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері приватизації державного та комунального майна.

Предмет дослідження – адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та виконання обумовлених нею завдань використано такі загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: *історико-правовий* – для аналізу поглядів учених різних періодів на проблемні аспекти реалізації інституту приватизації (підрозділ 1.1); *логіко-семантичний* – для визначення понятійно-категоріального апарату дослідження (підрозділи 1.1, 1.2); *системний* – для з'ясування природи адміністративних правопорушень у сфері приватизації та їх місця в системі юридичної відповідальності (підрозділ 1.2, розділ 2); *аналізу та синтезу* – під час комплексного дослідження правозастосовної та судової практики (розділ 3); *порівняльно-правовий* – для оцінювання різних підходів до порівняння національного й зарубіжного законодавства (підрозділи 1.3, 3.2); *соціологічний (анкетування, спостереження)* – для узагальнення думок респондентів щодо проблемних питань дослідження (розділи 1–3); *статистичний* – для аналізу статистичної звітності й емпіричних даних (розділи 1–3).

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані й матеріали, а також узагальнення результатів анкетування 244 респондентів щодо проблем адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації в Україні (96 державних службовців Фонду державного майна України (ФДМУ), 103 працівники Національної поліції України, 45 громадян – учасників приватизаційного процесу); аналітичні звіти Фонду державного майна України,

дані судової статистики, практика розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері приватизації. Під час підготовки дисертації використано також досвід роботи автора в профільних державних інституціях України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації поставлено й виконано важливе науково-прикладне завдання з удосконалення засад адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна з обґрунтуванням пропозицій та рекомендацій правового, організаційного і практичного спрямування. Найсуттєвішими з них є такі положення:

уперше:

– охарактеризовано правові ознаки адміністративної відповідальності у сфері приватизації державного та комунального майна як виду юридичної відповідальності, зокрема: реалізується як інструмент публічного управління, що забезпечує визначення і дотримання прозорих процедур приватизації; інтегрована в систему публічного адміністрування через повноваження органів, які формують, реалізують і контролюють приватизаційну політику; є засобом забезпечення законності процедур, стандартів і підзвітності під час прийняття управлінських рішень щодо відчуження державного й комунального майна; настає за вчинення адміністративних правопорушень, які посягають на встановлений порядок приватизації, права й інтереси держави, територіальних громад та інвесторів (перелік таких правопорушень і відповідних санкцій міститься в КУпАП та спеціальних законодавчих актах); є засобом захисту міжгалузевих комплексних правовідносин, що виникають у процесі приватизації майна; адміністративні стягнення (переважно штраф) можуть бути застосовані до фізичних (громадяни, посадові особи) і юридичних осіб (їх службових/посадових осіб), спрямовані на захист і відновлення публічного інтересу; у розгляді справ можуть брати участь державні й недержавні контролюючі суб'єкти (їх представники); часто збігається за часом із завершенням контрольно-наглядових заходів уповноважених органів;

– науково доведено доцільність коригування законодавчого визначення адміністративних правопорушень у сфері приватизації, зокрема шляхом уточнення формулювання назви глави 12 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, приватизації, в галузі фінансів і підприємницькій діяльності»; доповнення глави 15 КУпАП посиленням на адміністративні проступки, що передбачають випадки недопущення працівників органів приватизації до проведення ними перевірки дотримання умов договору купівлі-продажу державного або комунального майна, порушення вимог щодо своєчасного подання достовірної інформації про об'єкти приватизації, які підлягають продажу;

– запропоновано доповнити перелік адміністративних стягнень за правопорушення у сфері приватизації (зокрема посиленням на позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю, обмеження права на участь у приватизаційних аукціонах тощо);

удосконалено:

– поняття приватизації державного та комунального майна як урегульованого нормами публічного і приватного права порядку передачі уповноваженими суб'єктами (органами приватизації) на підставі адміністративного акта ненормативного характеру майна, що знаходиться в державній або комунальній власності, у власність законодавчо визначеного кола фізичних і (або) юридичних осіб (покупців), з дотриманням встановлених законодавством про приватизацію принципів, процедур та форм з метою забезпечення публічного інтересу й подальшим контролем з боку суб'єктів владних повноважень за виконанням покупцями умов договорів купівлі-продажу, порушення яких тягне юридичну відповідальність;

– зміст об'єктивних і суб'єктивних ознак складу адміністративних правопорушень, передбачених ст. 166-14 КУпАП (об'єктивні ознаки: їх можуть вчиняти у формі дії чи бездіяльності; більшість із них передбачають альтернативні дії, що мають тривалий або продовжуваний характер; юридично значущими способами є подання неправдивих відомостей, недотримання вимог й обов'язкових умов приватизації, недопущення та перешкоджання перевіркам; із суб'єктивної сторони – суб'єктивні ознаки: спеціальний суб'єкт, яким можуть бути фізичні особи, зокрема посадові особи й іноземці, а саме потенційні покупці, покупці, підприємства, на балансі яких знаходяться об'єкти приватизації, керівники приватизованих підприємств; умисна або необережна форми вини;

дістало подальший розвиток:

– пропозиції щодо впорядкування переліку правопорушень у сфері приватизації (порушення процедур прозорості та конкуренції; недотримання умов договорів купівлі-продажу; порушення прав працівників і кредиторів приватизованих підприємств; незаконне відчуження об'єктів, що не підлягають приватизації, а також пов'язані із приватизаційними процесами споріднені діяння, що тягнуть адміністративну відповідальність) і санкцій за їх учинення шляхом розміщення відповідних норм виключно в КУпАП;

– аргументація доцільності використання в національному правовому полі досвіду адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері приватизації державного та комунального майна в країнах з розвинутою та перехідною економікою, зокрема щодо: створення незалежного органу контролю за приватизацією із широкими повноваженнями щодо аудиту, перевірок, розслідувань; правових механізмів забезпечення прозорості інформації про етапи приватизації із широким доступом громадськості до даних про угоди, учасників, умови; упровадження автоматизованого моніторингу виконання зобов'язань покупців; посилення санкцій за порушення процедур приватизації як для покупців, так і для посадовців уповноважених інституцій;

– наукове бачення заходів удосконалення адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації шляхом деталізації юридичних складів адміністративних правопорушень із внесенням змін до ст. 166-14 КУпАП; диференціації санкцій залежно від тяжкості порушення, розміру завданої шкоди, повторності, умислу, статусу суб'єкта; включення до

переліку стягнень за порушення у сфері приватизації позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю, зокрема обмеження права на участь у приватизаційних аукціонах, анулювання результатів аукціону в разі встановлення порушень.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані в дисертації положення впроваджено й можуть бути використано в:

– науково-дослідній сфері – для подальшого розроблення актуальних проблем адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації (акт Національної академії внутрішніх справ від 19 лютого 2026 року № 34-нд);

– правотворчості – для подальшого вдосконалення законодавства щодо притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері приватизації державного та комунального майна (лист Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 10 лютого 2026 року № 04-27/12-2026/28556);

– освітньому процесі – для підготовки підручників, лекцій, навчальних і практичних посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес» тощо (акт Національної академії внутрішніх справ від 19 лютого 2026 року № 33-оп).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження здійснене автором особисто з огляду на сучасні доктринальні розробки й досягнення науки адміністративного права. Сформульовані в дисертації положення та висновки обґрунтовані здобувачем самостійно. У методичних рекомендаціях «Кваліфікація недотримання особою обов’язкових умов щодо приватизації державного, комунального майна або підприємств та їх подальшого використання» особистий внесок автора становить 30 % (у частині застосування заходів адміністративної відповідальності).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації оприлюднено на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і круглих столах: «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі» (Київ, 7–8 грудня 2023 року); «Реалізація норм цивільного законодавства в умовах сьогодення» (Київ, 9 лютого 2024 року); «Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку» (Київ, 2 травня 2024 року).

Публікації. Основні теоретичні висновки та практичні рекомендації, що містяться в дисертації, викладено у восьми наукових публікаціях, зокрема трьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, чотирьох тезах доповідей і наукових повідомлень на конференціях, а також методичних рекомендаціях, зокрема:

1. Борисюк Ю. Принципи адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері приватизації. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 2 (26). С. 119–126. DOI: <https://doi.org/10.33270/02232602.119>

2. Борисюк Ю. Український та зарубіжний досвід відповідальності за правопорушення у сфері приватизації. *Науковий вісник публічного та*

приватного права. 2024. Вип. 1. С. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.1.7>

3. Борисюк Ю. Особливості застосування адміністративних стягнень за правопорушення у сфері приватизації в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Вип. 1. С. 176–181. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.1.15>

4. Борисюк Ю. Деякі напрями подолання корупційних ризиків у процесі приватизації в Україні. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 груд. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 345–347.

5. Борисюк Ю. Проблеми адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації в умовах воєнного стану в Україні. *Реалізація норм цивільного законодавства в умовах сьогодення* : матеріали кафедрального наук.-теорет. круглого столу (Київ, 9 лют. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 226–229.

6. Борисюк Ю. Поняття приватизації в адміністративному праві України. *Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 2 трав. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 318–320.

7. Правовий аналіз санкції, передбаченої статтею 166-14 КУПАП. Право і правоохоронна діяльність: сучасний вимір і виклики глобалізації : матеріали круглого столу (Київ, 5 черв. 2025 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 52–53

8. Кваліфікація недотримання особою обов'язкових умов щодо приватизації державного, комунального майна або підприємств та їх подальшого використання : метод. рек. / [А. П. Запотоцький, Ю. Б. Борисюк, О. В. Максименко]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. 26 с.

Характеристика особистостей здобувача. Борисюк Юлія Борисівна, 1979 року народження, освіта вища. У 2019 році закінчила Національну академію державного управління при Президентові України за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» (диплом магістра з відзнакою). З вересня 2023 року по теперішній час аспірантка заочної форми навчання кафедри адміністративного права та процесу Національної академії внутрішніх справ.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається із вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Дослідження адміністративної відповідальності за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – «Право».

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Борисюк Юлії Борисівни «Адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Борисюк Юлії Борисівни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Борисюк Юлії Борисівни «Адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна», до разового захисту на здобуття ступеня доктора філософії у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 12, проти – немає, таких, що утримались – немає.

Головуючий –
завідувач кафедри
адміністративного права та процесу
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Олександр ДОЦЕНКО